

KAJ POMENI ŠTEDLJIVOST V DEL. ODDELKU.

KAJ VABSTVA ZA MLADO-LJENIKE!

Delavski departament je bil vedno pastork med izvrševalnimi departamenti.

Washington, D. C. — Štedljivost, ki jo je naznanil predsednik Coolidge v proračunu, pomeni, da je manj pomoči za deo in žene, ki garajo v industriji, in mogoče bo manj človeško ravnanje s prijeljenci in prisiljenih, v katerih se skriva.

Dandaj je bilo za ta departament, ki je pastork med izvrševalnimi departamenti, dovoljenih \$676,346. On predlaga, da se od te vsote prihrani \$341,086. Za izvajanje prisiljenkega zakona se odloči \$234,865. To pomeni, naj bo toliko manj izda za ravnanje s prisiljeniki ob njih prihodu v deželo. Od otroškega biroja se vzame \$7,820, od splošnega sklada otroškega biroja \$4,000, od preiskovalnega sklada za blaginje otrok \$1,080, od materinskega in detinskega sklada \$19,452. Od stroškov za ženski biro je odbitih \$2,380, ki že tako ne morejo izvršiti nobenega pravega dela, ker primanjkuje denar za ta sklad. Biro za delavsko statistiko prejme \$2,840, biro za naturalizacijo \$8,200, služba za posredovanje dela pa \$19,364. Znižali so se tudi stroški biroja za opravo ob študijskih sporov za \$4,443. Za prenovljanje in popravila izseljenikov postaj bo manj denar od \$100,000 do \$75,000.

Skoraj zadnja štiri leta je delavski biro počasi umiral. To je bila posledica politike Harding-Coolidgevega režima, ki je postavil na čelo temu biroju pitalburškega bankirja. Davis ni nikdar simpatiziral s fundamentalnim namenom delavskega departamenta. Bil je brezbržen in brezbržen je ostal v vseh detajlih delavskega departamenta. On se ni nikdar prizadeval, da pospešuje javni interes, ampak je zagnal velik krik, da se vtihoatlja tujezemci v deželo. Zdaj je Coolidge prizadel departamentu še nov udarec, ki bo organiziral štabe raznih birojev do gotove meje. Tajnik Davis pa nahaja v Južni Ameriki. Vse ne v Washingtonu, ki bi protestiral pri zbornišnem in senatskem odseku.

Ako John L. Lewis ali kateri drugi unijski odbornik prevzame departament v mesecu marcu prihodnjega leta, bo pronašel, da so njegove roke zvezane. Druga stvarja ne bo, da se izvrši važno delo, kot mala vsotica, katero je Coolidge odobril.

POBLANCEV V RUMUNJI V ZAPORU.

Ujetniki so v afero ponarejanja potnih listov.

Bukarest, 5. dec. — Trideset poslancev in senatorjev rumunskega parlamenta je bilo danes aretiranih na obtožbo, da so v zvezi s "govorno potnih listov", v katerih se potni listi na debele ponarjajo in prodajajo.

Minister za notranje stvari Vaitanu, o katerem pravijo, da je bil svojga ponarejevalcev, je podal ostavko.

CIKAŠKA OPERA.

Reperar od 7. do 11. decembra. V nedeljo pop. ob dveh "Barber of Seville" (glavno vloga po poljski). V ponedeljek "Tannhauser". V torek "Meffistofele" (Salja). V sredo "Rigoletto". V četrtek "Lohengrin".

Znaja je vedno bolj mokra.

5. dec. — Sovjetska vlada je dovolila izdelovanje likerjev in kognaka s 10 odstotki alkohola, to je pet odstotkov manj kot pred vojno. Imela ima namen, povečati dohodek in ustaviti prodajanje alkoholiziranih pijač.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Kako Coolidge varčuje v — delavskem departamentu. Stanovanjska draginja v Washingtonu. Slepac Koretz gre v zapor od enega do 10 let; po 11 mesecih bo deležen pomilostjenja.

Jugoslavija.

Belgradska vlada odslavila tri profesorje s zagrebške univerze, ker so se izrekli za republiko. Dijaki so zastavkali v znak protesta. Ameriški vicekonzul v Belgradu obstreljen od ženske.

Po svetu.

Iz Leningrada javljajo o topniški bitki v Mezopotamiji. Herriot v škripih, ko se je vrnil iz Rusije francoski komunist Sadoul, ki je bil obsojen na smrt. Anglija informirala ligo narodov, naj drži roke proč od Egipta. Trideset rumunskih poslancev aretiranih radi ponarejanja potnih listov.

Mehika bo kmalu Morganova kolonija.

Del bo veliko posojilo. To pojasnjuje sedanjo kampanjo proti komunistom.

Mexico City, 5. dec. — Zastopniki J. P. Morganove mednarodne banke v Wall Streetu se pogajajo s predstavnikmi Callesove vlade radi velikega posojila, s katerim bo mehiška vlada lahko pokrila vse svoje finančne obveznosti. Calles je podedoval po Obregonu prazno blaginjo, katero je pozneje de la Huertova revolucija. Nova vlada je torej v velikih finančnih stiskah in iskati mora posojilo kjerkoli ga dobi. Morgan rad posodi denar, toda mehiška vlada bo morala dati razne koncesije, katere ji precej zvežejo roke v izvajanju njenega delavskega programa.

S tem je pojasnjena protikomunistična kampanja, ki je te dni izbruhnila v vladnih, zmerno socialističnih krogih. Luis Morones, predsednik Mehške delavske federacije in minister za delo v Callesovi vladi, je včeraj na konferenci Panameriške delavske zveze svaril mehiške komuniste, naj prenehajo s revolucionarno propagando med delavci, če ne bodo pomagati pri rekonstrukciji Mehike, katere je zdaj na dnevnem redu. Pridružil se mu je tudi Gompers in pridno sekal po "vseh radikalcih".

LADDOVA RESOLUCIJA OBETA NOVA ODKRITJA.

Izvedelo se bo o posojilih Latinski Ameriki.

Washington, D. C. — Senator Ladd iz Severne Dakote, katerega so starini "izključili" iz republikanske stranke, je predložil senatsko resolucijo, ki prepoveduje delavnemu departamentu delati obljube ameriškim bankirjem ali vlagateljem v tujemstvu, da bo ta vlada varovala njih interese v tujemstvu.

To resolucijo podpira ženska liga za mir in svobodo. Liga je podvzela veliko podučno kampanjo ameriškega in evropskega ljudstva, da razume nevarnosti, ki prihajajo iz tega, da bojna ladja sledi vlaganju denarja v tujih deželah.

Ladd se pripravlja, da pove s natu o posojilih newyorških bankirjev deželam v Latinski Ameriki, ki in kakšno fiskalno kontrolo so jim vložili naši bankirji, ker jih čuvajo ameriške oborožene sile.

VELIKI SNEŽENI VIHARJI NA ZAPADU.

Chicago. — Na zapadu divjajo veliki sneženi viharji, ki se pomikajo proti nam. Prizadete so države Utah, Idaho, Montana, Nevada in ob Dakoti, kjer je v brzaki in ob Dakoti, kjer je v brzaki padlo 10 palev snega. Sila ni zameti so paralizirali cestni in deloma železniški promet.

ALI BO KAPITAN SADOUL USTRELJEN?

Francoski častnik, ki se je 1. 1918. pridružil boljševikom in je bil obsojen na smrt, je prišel s Krasinom v Francijo. Bil je takoj aretiran.

HERRIOTOVA VLADA V VELIKI PREISKUVALNI.

Paris, 5. dec. — Herriotova vlada, ki deli amnestijo na desno in levo, je danes prišla v preiskovalnico, ki pomeni zanjo veliko krizo. V spremstvu sovjetskega poslanika Krasina, ki je prišel pred par dnevi v Paris, je bil tudi kapitan Jacques Sadoul, bivši francoski mornarični častnik, ki je 1. 1918. desertiral francosko vojaško misijo v Rusiji in se pridružil boljševikom. Sadoul je potem stopil v rdečo armado, kjer je postal štabni častnik in kot tak se je bojeval proti belim armadam Kolčaka, Denikina in Vrangela, katere je podpirala Francija. Pozneje je Sadoul dobil službo komisarja v distriktu Odese in končno je prišel v izvrševalni odbor komunistične internacionalne. Danes je ruski sovjetski državljani vrnil se je v Francijo kot namestnik poslanika Krasina, ki im diplomatično imuniteto.

Medtem je bil Sadoul v svoji odsotnosti v Franciji pokrivil veleizdaje pred vojnim sodiščem in obsojen na smrt.

Kaj stori zdaj Francija? Njegov nenadni prihod v Paris je vzbudil veliko senzacijo. Nacionalno časopisje je takoj zagnalo krik, da se mora izvršiti obsodba, dobiti zahteva levica, da je Sadoul deležen amnestije kakor drugi poletni grešniki. Herriotova vlada je že toliko omahnila, da je ukazala Sadoula aretirati, da ga ščiti nedotakljivost poslanstva. Včeraj zjutraj je bil odveden v policijske zapore. Komunisti in nekateri socialisti protestirajo in sklicujejo shode. Ali izvede Herriot smrtno obsodbo?

SLOVENSKI KANDIDATJE PORAZENI PRI VOLITVAH NA ELY.

Večino v mestnem odboru so imeli štiri leta.

Ely, Minn. — (Posebno poročilo). — Pri volitvah za občinski svet, ki so se vršile zadnji tork, smo Slovenci doživeli nepričakovan poraz. Naši kandidati so izgubili vsa mesta. Dosedanji župan Frank Jenko ima 156 glasov premalo, zmagal je nasprotni kandidat Jos. Komatar, ki je kandidiral za aldermana, je izgubil za osem glasov. Izvoljeni so Hanson, Erickson, Mackey in drugi švedski kandidati.

Zadnja leta so Slovenci valdar zmagali pri občinskih volitvah in zaporedoma so štiri leta tvorili večino v mestnem odboru, zato je tudi poraz prišel skoro nepričakovano. Dejstvo je, da leži krivda na Slovenceh samih. Po številu tvorijo večino, česar pa bi ne smela omajati propaganda od strani kompanije, tudi če dobi na svojo stran katerega odpadnika iz slovenskih vrst, da agira proti slovenskim kandidatom med rojaki. V glavnem so vzroki poraza kajpada v neslogi.

KANADA IMA TUDI PREDREZNE POŠTNE BANDITE.

V petih minutah so odnesli \$90,000.

Moose Jaw, Sask. — Trije maskirani banditje so okoli desetih zvečer vstopili v tukajšnji poštni urad in so namerili svoje samokrese na sedem poštних uslužbencev, ki so pričakovali vse kaj drugega ob tako pozni uri kot obisk banditov. Pobrali so sedem denarnih zavojev, v katerih je bilo devetdeset tisoč dolarjev in izgubili v temo noč, preden je došla policija na lice mesta, ki je bila hitro pozvana. Pet minut je minulo med odhodom banditov in prihodom policije, toda iskanje banditov je bilo zastoj.

Ameriški vicekonzul obstreljen v Belgradu.

Ranila ga je ženska, ki se je potem hotela sama usmrtiti. Diplomati se bori s smrtjo v bolnišnici.

Belgrad, Jugoslavija, 5. dec. — Ameriški vicekonzul Dayton je bil včeraj smrtno ranjen v ameriškem poslanstvu, kjer je streljala na mlada ženska po imenu Ana Schupie (najbrž Subić). Policija, ki je bila pozvana v poslanstvo, je našla Daytonu na tleh s kroglo v glavi, v sosednji sobi je pa ležala Ana Schupie tudi teško ranjena; kakor izgleda, si je hotela vzeti življenje.

Vicekonzul Dayton je povedal policiji, da ga je ženska hotela usmrtiti. Najprej je vrgla vanj vitriol, nato je pa vzela revolver in ustrelila. S težavo je ušel v drugo sobo in potem ne ve, kaj se je zgodilo s njo.

Daytona so odpeljali v bolnišnico v slabem položaju. Afera je naredila veliko senzacijo v Belgradu. Kaj je imel Dayton s žensko, ni še znano.

V glavnem mestu se draže stanovanja.

STANOVALCI PROTESTIRAJO PROTI TEMU GRABNUTVU.

Obdržavajo se protestni shodi in sprejemajo protestne resolucije.

Washington, D. C. — Odkar je najvišje sodišče odpravilo zakon za kontrolo stanovanjskega najemnine, so pričeli hišni poselniki navijati stanarino, da je strah in groza. Nekateri so povzeli stanarino za pet in sedemdeset odstotkov. Oskrbniki prepovedujejo ahanjanje najemnikov v luksuzno opremljenih vseh v apartmentnih hišah, ker hočejo na ta način zabraniti, da se najemniki organizirajo za skupen nastop proti oduštvu s stanarino.

Najemniki so kljub temu organizirali ligo najemnikov in agitirajo za pridobivanje članov se vrši sistematično. Nekateri oskrbniki so nastavili vratarje pri večnih vratih, da omeje agitacijo za organiziranje najemnikov. Posledica tega je bila, da so bili častniškarski poročevalci, pozvani zdravniki in sorodniki najemnikov s silo pognani iz več.

Sklican je bil shod najemnikov v avditorij srednje šole, da lahko najemniki svedobno izgovore svoje pritožbe glede oduštva s stanarino in šikan, ki jih uganjajo nekateri hišni oskrbniki.

Dandaj nimajo najemniki izdelanega še nobenega definitivnega načrta, kako nastopijo proti temu oduštvu. Najbrž bodo iskali pomoči v kongresu.

SLEPAC BO KMALU PROST.

Prejel je od enega leta do deset let.

Chicago, Ill. — Leo Koretz je bil obsojen na minimalno kazen od enega leta ječe v Jolietu do deset let. Po enajst mesecih bo Koretz lahko paroliran.

Koretz igra dosledno vlogo spokornega grešnika. On pravi, da nima nobene želje, da vidi svojo ženo in dvoje otrok, ampak posluži se bo telefona, da prosi svojo rodbino odpuščenja, preden obleče jetniški jopič.

Koretz je seveda tudi bolan. Njegovi zdravniki izjavljajo, da ima sladkorno bolezen.

Ampak preprosto ljudstvo sodi popolnoma drugače o Koretzu. V obeh tega ljudstva je Koretz slepar in tudi njegovo spokornišvo ne izbrže pri ljudstvu tega vtisa.

DRUG ZA DRUGIM ZNIŽUJEJO MREDE.

Providence, R. I. — Londale kompanija ponema druge tekstilne družbe v znižanju delavske mezd. Znižala je mezo za deset odstotkov. Družbo kontrolira tvrška Goddard Bros.

To je prosperiteta, ki je bila objavljena, ako bodo pri volitvah poslušali glas starinov.

Pašičev teror že na delu v Jugoslaviji.

Belgradska vlada je vzela službo trem profesorjem v Zagrebu, ki se ogrevajo za republiko. Dijaki so odgovorili s stavko na univerzi in zdaj so v teku krvavi spopadi med dijaki in policaji. Nemiri po vsej Jugoslaviji so na dnevnem redu.

Dunaj, 5. dec. — (Poroča A. R. Decker.) — Jugoslovanška vlada je siloma vpokojila tri profesorje na zagrebški univerzi radi tega, ker so imeli republikanske govore.

Večina dijakov na univerzi je takoj organizirala štrajk. Dijaki so postavili stavkovne straže in preprečili predavanja. Policija je napadla vseučilišnike in bili so krvavi spopadi.

Profesor Surmin na zagrebški univerzi je sicer minister v Pašičevem kabinetu, ampak to ni oviralo vlade pri odstavljenju profesorjev, ki so republikanskega mišljenja.

Volilna kampanja v Jugoslaviji je še v teku in nemiri so na dnevnem redu po vsej deželi.

DVA UKORNA PROCESA V NEMČIJI.

Nemci se bolj zanimajo za te procese kakor za volitve.

Berlin, 5. dec. — Javno zanimanje v Nemčiji je danes razdeljeno med dva velika procesa in volitve, ki se vrše v nedeljo. Izgleda pa, da se običajno bolj zanimajo za procesa kakor za volitve, da si te volitve zelo važne, ker odločijo, da li Nemčija ostane republika ali se vrne v monarhijo.

Pred sodiščem sta dva notorična morilca. Prvi je Ankersmit, ki je s sv. piamom v eni roki umoril osem oseb, celo družino; drugi je znani Haarman, ki je umoril 27 mladeničev, pil njihovo kri in prodajal njihovo meso. Haarman igra vlogo blazneža. Včeraj je skočil pokone, ko je cele ure poslušal prikanje med advokati, in zavpil: "Čemu toliko govorjenja! To je vse neumnost. Odkajite mi glavo in napravite konec." Ko so prišle na dnevni red podrobnosti o njegovih strašnih zločinih, je sodnik velel, da poslušalec, ki vsak dan napolnijo zadnji kot, zapuste dvorano. Zopet se je oglasil Haarman: "O! le pustite drago običajstvo, naj duje vse." Sodišče se ni na jasem, da li je Haarman izvršil 27 ali 30 umorov. Zločinec je sam priznal 27 umorov, nadaljne tri pa trdovratno taj. Sorodniki umorjenih žrtv zavzemajo skoraj polovico dvorane; vseh sorodnikov je 190 in mnogi neprenehoma jokajo. Ker se ponavljajo grožnje o linčanju, je v dvorani močna četa policajev in vsi poslušaleci so dnevno preiskani glede orožja.

POMAGAJTE RAZVOELJATI POŠTNI PROMET O BOŽIČU.

Chicago, Ill. — Lanski speli na občinstvo so pomagali, da je bilo mogoče pravočasno dostaviti božična darila. Ne želi se, da se poštna darila prične takoj razpošiljati, ampak dobro je, da se odadajo na pošti med 10. in 20. decembrom.

Lani se je opazilo, da je bilo razposlanih veliko božičnih dopisnic v zadnji uri. Te dopisnice se lahko odpošljejo preje, kajti dopisnice niso kvarljivo blago in dosejajo vseno svoj namen, ako so dostavljene en dan ali dva pred praznikom.

Na deželi ne raznašajo pismo noše dopisnice na Božič, v mestih pa prenehajo s raznašanjem točno opoldne na Božič.

AMERIŠKA VLADA PREJELA ŠENEVSKI PROTOKOL.

Zeneva, 5. dec. — Tajništvo lige narodov je danes prejelo noto Združenih držav, v kateri ameriška vlada poroča, da je prejela razsodiščni in razorožitveni protokol, katerega lahko podpisajo tudi one države, ki niso članice lige. Nota ne pove, kaj Amerika naredi s protokolom.

V Estoniji grme topovi.

Sovjetski vladni kurirji med ubitimi komunisti. Moskovska vlada zahteva prelaskovo.

Leningrad, 5. dec. — Iz Narve ob rusko-estonski meji je prišla sinodi vest, da je slišati močno grmenje topov v Estoniji. To pomeni bitko, ki je mogoče v zvezi s komunistično vstajo.

Reval Estonija, 5. dec. — Ruska sovjetska vlada je po svojem zastopniku v Revalu naslovila na estonsko vlado noto, v kateri zahteva prelaskovo radi smrti ruskega sovjetskega kurirja, ki je bil ubit pred ofrirsko šolo tekem revolte zadnji ponedeljek. Sovjetsko poslanstvo v Revalu tudi pogreša sedem namencev, ki so najbrž aretirani.

Estonska vlada je včeraj odredila javno žalovanje za ubitimi vojniki in policaji, ki so padli v bojih s komunisti.

Anglija svari ligo, naj drži roke proč.

Egiptovska zadeva ne spada v področje lige, se glasi nota. Anglijski ministri se boje stentorjev.

Zeneva, 5. dec. — Vlada Velike Britanije je včeraj s posebno noto obvestila ligo narodov, da vprašanje Egipta, oblasti Sudana, ne spada v področje lige narodov. V uljudnem, toda odločnem tonu je angleška vlada namignila, da ne bo trpela nikakršnih vmešavanj v svojo egiptovsko zadevo.

V krogih lige zdaj špekulirajo, da li bo kdo imel dovolj poguma, razpravljati o protestu egiptovske zbornice na prihodnji seji sveta lige narodov, ki se vrši v Rimu.

London, 5. dec. — "Daily Mail" poroča, da so vsi Baldwinovi ministri zavarovani s posebno policijsko zaščito. Vlada je namreč prejela informacije od generala Allenbyja v Kairu, da so egiptovski nacionalisti poslali emisarje v London s namenom, da ubijejo angleške ministre.

Druga vest, ki vznemirja London, je, da egiptovski nacionalisti organizirajo bojkot proti angleškemu blagu. — Sir Geoffrey Archer je bil imenovan generalnim guvernerjem Sudana.

MIZERIJA DANAŠNJE ČLOVEŠKE DRUŽBE.

Mati je izvršila dvojni umor in samomor.

Clinton, Ill. — Vsa mizerija sodanje človeške družbe se zrcali v tragediji, ki se je odigrala tukaj. 35-letna soproga John Brooks je odprla plin in tako zadušila svoja dva deteta v starosti enega leta in štirih let in sebe. Poleg nje je ležal listek, na katerem je bilo zapisano: "Od kje naj imam jaz pravico iskati zadovoljnost in zdravje, ako sem dala svetu dvoje malih življenj, ki nimata najmanjše prilike do solnce in urebe — njuno življenje bo bolj žalostno kot njihova mati."

KRAVA JE VRELA ŠTIRI TELETA.

Marshall, Minn. — Farmarja Anton Mitchellu je njegova krava vrgla štiri teleta. Njegova farma se nahaja blizu Amireta.

VREME.

Chicago in okolica: V nedeljo nestalno in mrzlo. Severozapadni vetrovi. Sonce izide ob 7:03, zaide ob 4:19.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (levo Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.15 na tri mesece, in na inostranstvo \$5.00.

Naslov na vsa, kar ima stik s urednikom:

"PROSVETA"

3037-39 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.00, and foreign countries \$5.00 per year.

"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

Datum v obljubi n. pr. (Nov. 30-24) poleg vsega imena na naslova pomeni da vam je s tem dnem poteklo naročnina. Posvetite jo pravilno, da se vam ne ustavi list.

SLIKE IZ NASELBIN.

Johnstown, Pa. — Na Zahvalni dan, 27. novembra je naše vrlo moonrunsko društvo "Dobri Bratje" št. 88 S. N. P. J. praznovalo 20-letnico naše ponesne Slovenske narodne podporne jednote. Na prijazno vabilo sem se tudi jaz odzval in se zgodaj zjutraj odpeljal iz tesnega in zakajenega Johnstowna proti železnemu Pittsburghu, od koder je še kakih 9 milj z omnibusom do prijaznega Moon Runa. Izstopil sem pred hišo nhega poznanega sobrata Franka Mačka in po naročilu se pri njemu oglasil. Kot povsod pri naših sobratih vlada gostoljubnost tudi v hiši tega vrlega sobrata: okusno kosilo in večerja dokazujeta, da so njegove dasi še mlade hčerke naravnost umetnice v kuhinjskem poslu. Sobrat Maček ima zelo dobro idejo trgovino in lepo domačijo, kar znači, da je skrben gospodar, njegov dom je eden izmed najprijaznejših v Moon Runu. Kolikor mi je znano, mu je soproga bolna, vendar dokler mu bodo pomagala pridna dekleta v gospodinjstvu, ni strahu.

Kmalu po obedu smo se pošli v Slovenski dom, kjer se je vršila slavnostna prireditev. Okrog dveh pop. se je prostorni dom začel nagromačiti po vseh prostorih. Poleg množestvenih članov sem opazil goste iz bližnjih naselbin, kar znači, da je pittsburghska okolica, kolikor se tiče naših sobratov, najbolj solidarna in kooperativna med seboj. Radi tega so njih prireditve zelo uspešne, vstopovod lahko štita na njih obrazih, da so to inteligentni ljudje; dasi po večini samo premogarijskega prekositi drug drugega, kdo bo več napravil za pravo in prubojo na društvenem polju.

Točno ob treh je društveni predsednik sobrat Viktor Butja s spodbujajočim nagovorom in pozdravom na navzoče otvoril slavnostni vsopred, nakar je izrazil željo, naj jaz kot podpredsednik S. N. P. J. podam nekoliko zgodovine naše dične organizacije. Radevolje sem se odzval in po možnosti pojasnil začetek razvoja društvenega življa med Slovenci v Ameriki, težkoše ustanoviteljev S. N. P. J. in njen razvoj v teku 20-letnega obstanka, skušal sem razjasniti evolucijo med našim narodom v Ameriki v tej dobi, to je kakšno stališče je naše ljudstvo za zemal, tedaj in kakšno je sedaj. Občinstvo je tiho in mirno sledilo izvajanjem govornikov in burno odobravalo. Ker je bilo mnogo udeležbe mladinskega oddelka, se mi je uvidelo potrebno tdi to našo nado primerno nagovoriti in jih nekoliko spodbuditi k delovanju in ljubezni do naše S. N. P. J. Posvetil sem tudi tem nekoliko besed v angleškem jeziku. Videlo se je, da je bila ljubka mladina zelo ponosna na to, da se je omenilo, in kako ne, saj je naš mladinski oddelček edino upanj, za razvoj in dolgotrajni obstoj naših institucij. Radi tega je zelo priporočljivo, da se krajevna društva podvzajajo, da dobe kar največ mogoče članov v mladinski oddelček.

Sobrat Jakob Ambrozich, član gl. odbora in gl. bolniški nadzor, ki vzhodni okraj, je oertal v poljudnih besedah početek in razvoj društva, katero danes zavzema častno mesto med večjimi našimi društvi, omenjal je zasluge nekaterih članov in z abranimi besedami pozval navzoče k nadaljnjemu vztrajnemu delu za društvo in organizacijo. Žel je buren aplavz.

Ko je bila govorniška lista izčrpana, je nastopil 14letni Jackie Ambrozich ml. in zasiral krasen komad na violino. Mlademu virtuozu se je vse divilo. Brez najmanjšega takozvanega "lampen fiberja" je šel akori težko skladbo brez vsake hibe. Mladenič ima izvrsten čut za glasbo.

Za tem je bila vpriprajena dvojeznaka igra "Dnevnik" povzeta iz življenja srednjih stanov v stari domovini, ki vključuje humor kakor tudi resnost življenja. Dasi je v igri oredotočena ljubezen med mladimi ljudmi, končno le denar in velika dola igra glavno vlogo. Razumeti se mora, da igra ni bila vpriprajena s tisto prevelikostjo in natančnostjo kot naprimer v Clevelandu ali Chicagu, kjer imajo naši rojaki več prilike se na tem polju spopointi. Potrebno je omenjati, da igrokaz je bil uprizorjen v mali premogarski naselbini, ki je s tem pokazala, da hoče tudi na tem polju napredovati. Kapitan (Fr. Močnik) je imel drugače sigurno nastop in vojaški ponos, vendar predolgi presledki so preveč mu-

ni. Bilo je preveč pomišljanja. Poročnik bi moral biti napram mladi soprogi bolj priljubljen in več kavalirске geste napram nežni bitji. Doktor Korun nekoliko več življenja in finih kretenj. Ako bo to upošteval, sem gotov, da v prihodnje bo mnogo boljše. Soproga doktorja Koruna (Mrs. Mary Butja) bi bila zelo dobra igralka, le žal, da je imela tako kratko vlogo. Kar se pa tiče doktorjeve varovanke (gđe. Mary Reven) moram priznati, da je ona popolna igralka. Njen lepi nastop in fino vedenje z nepriljubljenimi gestami in pravilno naglasjanje brez kakih pomišljanj dokazuje, da ima dragoceno zmožnost kot igralka. Želeli je, da bi jo še mnogokrat videli na odru. Le naprej z dramatik, ker to bo ponos vam kakor tudi vaši napredkaželjni naselbini.

Z igro je bil izčrpan program, nakar je sledila prosta zabava in ples. Sobrat, čegar ime mi ni znano, je raztegnil svojo menda štiritodolarsko harmoniko italijanskega izvora in izvajal iz nje glasove, da je bilo veselo poslušati. Kljub temu pa nisem šel plesat ker se bojim preveč za moja kurja očesa in ne dopustim, da bi kdo drugi po njih hodil. Plesalec je bilo tako natlačeno kot skoro žveplenke v škatli; tudi iz razloga, ker spodaj se je točila dragocena kapljica letošnjega pridelka in okrog nebroj znancev in prijateljev sem se na tiho smuzal. Spodnje prostore, kjer me je že čakal moj sorodnik br. Frank Obreza s soprogo in še nekaj mojih ožjih rojakov in drugih prijateljev. Seznanil sem se tudi z bratom, Hrvatoma, Jack Hlebecom in Josip Jakovcem (predsednik in tajnik dr. št. 210 iz McKees Rocks), ki sta prihitela na slavnost. Razvil se je vsestranski pogovor, le žal da so se kazale na uri prehitro obračali ter nas prisilili, da smo se poslovili drug od drugega. ter jo odkurili vsak na svoj dom s srečno željo in veselo zavestjo da se snidemo še in še ob enakih prilikah.

Sobrat Ambrozich je napregel svojega avtomatičnega konjička in odpeljali smo se proti Pittsburghu, kjer smo se razšli vsak proti svojemu domu.

Moonrunski naselbina je napredna, v njej vlada pravo slovensko gostoljubje. Organizacija, ki vsebuje taka društva kot je društvo "Dobri Bratje" št. 88, ni zapisana smrti; kdor trdi nasprotno, je alep.

Zahvaljujem se vsem bratom in sestram za prijazen sprejem in postrežbo; trenutke, ki sem ga preživel med vami, mi bo ostal v trajnem in prijetnem spominu.

Naj vrlo društvo Dobri Bratje in z njim zavedna moonrunska slovenska naselbina živi, raste in se razvita! — Andrew Vidrich, gl. podpredsednik S. N. P. J.

Ameriški zakoni o odnošajih med možem in ženo.

Poznavanje zakonov, ki urejajo odnošaje med zakonskima, preprečuje dostikrat zakonsko neslogo, njihove poznavanje pa je vedno potrebno ko sta se razpila. Ni mogoče podati v takem članku vse, kar zakon določa v tem pogledu. Oni, ki hočejo doznati podrobnosti, naj vprašajo za nasvet kakega odvetnika ali društvo za pravno pomoč. Ali sledeče poglavitve določbe kažejo, kako je zakon na splošno usmerjen 1) glede vzdrževanja žene in družine, 2) glede vzajemne kontrole moža nad ženo in ženo nad možem 3) glede odgovornosti moža za čine svoje žene, 4) glede lastnine zakonskih in pravice do iste.

Vzdrževanje žene in družine.

Pravilno mora mož vzdrževati svojo ženo od časa poroke, dokler zakonsko razmerje ne preneha valed smrti ali razpore. Te dolžnosti se mora vsak možki zavzeti, predno se oženi. Zakon ne zahteva, da mora mož potrošiti več kot je prav za svojo ženo, ali predpostavlja, da jo mora zalagati z vsemi vpravičenimi potrebščinami. Kake so te potrebščine, za to ni mogoče postaviti nikakega absolutnega pravila. Ali zdi se naravno, da take stvari kot stanovanje, hrana in oblačila spadajo med te potrebščine. Kake vrste naj bo stanovanje, hrana in oblačila, to je seveda odvisno od gmetnih razmer moža in okolščin obeh strank, pri čemur treba slasti uvaževati zdravstveno stanje in kako sta navajena živeti. Zdravniška oskrba je nekaj, s čimur mora mož preskrbovati svojo ženo. Ali odvisno je od mnogih o-

kolščin, da-li je moževa dolžnost kupiti avtomobil ali dragoceno orožje ali družino. V nekaterih družinah so dekile potrebne, v drugih pa ne.

Okolščine, ki končajo to dolžnost s strani moža so 1) smrt ene ali drugega zakonskega, 2) razpore in 3) slabo obnašanje s strani žene. Razlog za prvi dve točki je samo ob sebi umeven. Vprašanje slabega obnašanja žene pa potrebuje nekoliko razjasnjenja. Tako obnašanje mora biti jako resne narave. Ob navadnih okolščinah mož ni vpravičen odrekati vzdrževanja svoji ženi, zato ker se vedno kregata. Ali v večini slučajev bi zakonska nezvestoba s strani žene ali dejstvo, da je pobegnila brez vpravičenega razloga, vpravičilo moža, da jo preneha vzdrževati. Vmes pa je mnogo okolščin, o katerih se bo razsodilo na drugačen način v posameznih državah. Ali že okolščina nezvestobe ali ubega precej otežkoča stanje žene in navadno rešuje moža dolžnosti nadaljnjega vzdrževanja.

Treba pa zapomniti si, da slabo obnašanje s strani moža ni nikak vpravičen razlog za nevdzdrževanje. Da-li je on nezvest ali pobegne od žene, on je še vedno dolžan vzdrževati jo.

Kaj pa naj žena stori, da si pomore do svoje pravice? To je deloma odvisno od okolščine, kje njen mož živi. Ako on še vedno živi v nje in je noče vzdrževati, ga mora žena pritihtati k sodišču, ki mu bo naložilo, naj stori svoje dolžnosti. V mnogih mestih so posebna sodišča, takozvana Domestic Relations Courts, ki se bavijo s takimi vprašanji. Kjer ni takih posebnih sodišč, treba pritihtati se k državnemu pravdniku (district attorney) ali javnemu obtožitelju (public prosecutor), ki vredloži stvar kazenskemu sodišču.

Jako težji pa je slučaj, ako je mož pobegnil. Najprej treba ga dati ujeti in potem prisiliti ga, da plačuje. Večinoma se nevdzdrževanje more kaznovati s zaporom. Postopanje v takem slučaju je razlišno in je prav lahko izvedeti v istem kraju, kaj treba storiti.

Ako mož ravna s svojo ženo tako grdo, da ona prisiljena zapusti ga, je njena pravica do vzdrževanja ista, kot da bi še živela s njim.

Zakon zahteva seveda od žene, da mora ona prispevati svoj del. Ona mora pomagati pri gospodinjstvu. Ako ona zapusti moža brez vpravičenega razloga, zgubi večinoma pravico do vzdrževanja. Kaj je vpravičen razlog v takem slučaju, je odvisno od okolščin.

Dolžnost očeta do vzdrževanja svojih otrok je drugačna stvar. Ta dolžnost mu je naložena ob rojstvu otroka in nadaljuje do smrti otroka ali do dobe, ko je otrok popolnoma v stanu vzdrževati se samega sebe, — običajno do njegove polnoletnosti. Oče je v mnogih državah vpravičen do zaslužkov svojih otrok, dokler ostanejo pod isto streho s njim.

Vzajemna kontrola zakonskih.

Pod prvotnim zakonom je bil mož poglavar družine in njegova žena je bila dolžna podvreči se njegovi kontroli. Danes preostaja še nekaj tega načela ali niti od daleč v tako strogi obliki kot nekda. Nekdaj je imel mož pravico kaznovati svojo ženo. Te pravice on danes nima več; on ne sme ženo tapsti, niti ona njega. Ali vsak izmed nju ima pravico braniti se, ako drugi poskuša fizično nasilje.

V večini slučajev ima mož še vedno pravico izbrati stanovanje in določati v splošnih oblikih, kako naj se denar trosi. Ali to pravico treba rabiti umno in diskretno in z uvaževanjem okolščin, pod katerimi družina živi.

Kdaj je mož odgovoren za čine svoje žene.

Ako ima žena kak spor s sosedo, povzroči s avtomobilom ali do kaki drug način provzroči škodo kak drugi osebi, nastane vprašanje, kako pravico ima oškodovana oseba. Ako toži ženo za oškodovano, ona ne utegne imeti in bržkone nima nikakega denarja ali lastnine, s katero bi poravnala škodnino. Najbolj verjetni vir denarja je njen mož.

Prvotno je zakon v splošnem smatral, da je mož v vseh slučajih odgovoren za škodo, provzročeno od njegove žene. Ali to ni tako strogo dandanes. Ako mož zapoveduje svojemu ženi, naj stori škodljivo dejanje, je seveda on sam odgovoren. Ako ona izvrši to dejanje v prisotnosti svojega moža, zakon večinoma domneva, da jo je on napotil, in ga napravi odgovornim, razen ako on dokazuje, da je ni napotil. Ali ako njega ni

zraven, mora ona v večini slučajev poravnati škodo s svojim lastnim denarjem.

Problem lastnine zakonskih in pravice do nje.

Kadar se mož in žena poročita, vsak izmed nju lastuje nekaj, tudi če vsa njuna lastnina obstoji v oblikah. Vprašanje je, kako pravico ima vsak zakonski do lastnine drugega.

Lastnina je po zakonu porazdeljena v dva splošna razreda: nepremičnine (real estate), kot zemljišča, poslopja in druge bolj stalne stvari, in premičnine (personal property), kot oblačila, pohištvo, dragulji itd.

Premičnine ali osebna lastnina utegneto obstojati iz treh vrst predmetov: 1) onih posedovanih za časa poroke, 2) dobljenih ob poroki in 3) kasneje nabavljenih. V splošnem, katerekoli predmet je kdo posedoval pred poroko, ostanejo tudi po poroki njegova izključna lastnina. Poročna dani la so v splošnem lastnina neveste. Premičnine, kupljene po poroki, so v mnogih državah lastnina onega, čigar denar jih je plačal. To je, ako jih je mož kupil ali dal izni denar, da jih kupi, so njegova lastnina. Ako pa jih žena kupi s svojim lastnim denarjem, so navadno njena lastnina.

Druga stvar je z nepremičninami. Žena ima neko pravico do moževih nepremičnin, takozvan "dower right" (pravico do dote). To je njena pravica do doživotne rabe gotovega dela nepremičnin za slučaj moževe smrti. To se smatra kot nadomestilo za vzdrževanje, ki bi jo mož drugače nje nudil. Nekoliko enako pravico ima tudi mož do ženinih nepremičnin. V mnogih svetovnih državah so to pravice predmet posebnih postav (statute) ali v drugih državah veljajo še vedno stara pravila pravnega običaja (common law). Splošno naj velja pravilo, da, kjer ni posebne postav v tem pogledu, ni ta pravica zakonskih odpravljena. Niti mož, niti žena ne moreta ob navadnih okolščinah prodati ali oddati svojo nepremično lastnino brez dovoljenja drugega zakonskega. Na primer, ako mož v svoji oporoki zapusti svojo lastnino, ne da se spomni svoje žene, ona navadno ima pravico zahtevati svoj delež oporoki.

Vse to razpravljanje je seveda splošno narave, pa niti ne more biti drugačno. V posebnih slučajih treba vprašati odvetnika ali društvo za pravno pomoč (legal aid society). Kar je važno znati, je to, da zakon vsebuje mnogo pravil, ki se tičejo navadnih odnošajev med možem in ženo, in da si ljudje pritejdi mnogo sitnosti in težav, ako so-o tem podučeni. — F. L. I. S.

Vesti iz Primorja.

Težka nesreča v idrijskem rudniku. Dne 5. nov. se je v idrijskem rudniku pripetila težka nesreča. Rudarja Jožef Poljanšek in Jakob Kaler sta zaigrala mint, ki pa so predčasno eksplozirale ter oha rudarja težko ranile. Dotim so rane prvega odpravljive, je drugi, Jakob Kaler, po prevozu v bolnišnico izdihnil.

Nasilje nad našim človekom. Davčni oficijal Makai Premrou-Premrester, toliminski rojak iz znane narodne družine, je zopet likanozno premeščen iz Cerkna v Treviso. Očividno je, da hočejo fašisti onemogočiti bivanje in v Italiji temu našemu človeku, ki nikoli ni skril svojega izrazito slovenskega mišljenja na slovenskih tleh.

Naboj raztrgal Slovaka na kosce. V Biljah pri Gorici se je pred nekaj tedni pripetila strašna nesreča. 49 letni Rafael Tomažič je opazil na nekem zidu med Vrtojbo in Biljami naboj, katerega je hotel lastnorodno izriniti iz sida. Naboj pa je pri nesrečnem prijemu eksploziral in raznesel nesrečnika na kosce.

Surov čin finančnega pasnika v Matenji vasi. V ponedeljek, 3. novembra se je pripetil v Matenji vasi polet. Trsta nenavaden dogodek. Domači klub dramskih delitanton je ta dan pripravil veselico z igro. Po vaji pa se je nek finančni pasnik brez vsakega pravega vzroka spraval nad igralce ter jih začel psovati. Nekoga fanta je sunil s bajonetom v trebuh ter mu izbil več zob. Pri čem so stvar naznanile oblasti, — pa je zaprla mesto hudodelca — je nedolžnega poškodovanca in dve desetletja letih odreženja in avbe-

ZAKAJ JE TRDI PREM OG TAKO DRAG?

Ako vprašamo premogovniške podjetnike, bankirje in druge podpornike sedanjega gospodarskega sistema, zakaj se trdi premog prodaja po pretirani visoki ceni, bodo ti gospodje hitro odgovorili, da so temu krive "visoke mezde", ki jih prejema jo rudarji. Tožili bodo, da komaj izhajajo, nekateri bodo pa celo rekli, da le z največjo varčnostjo v obratu preprečijo izgubo.

Ali je to resnica, kar ti gospodje pripovedujejo javnosti, da tako potolažijo ljudstvo in kažejo na rudarje kot nikdar site nezadovoljneže?

Oglemo si profite nekaterih premogokopnih družb, pa bomo na jasnem.

Delaware & Western Coal kompanija je imela v letu 1923 pet milijonov pet sto eden in trideset tisoč osem sto dvajset dolarjev dobička! Ako se vzame sedanja vrednost delnic, tedaj znaša profit več ko štiri in trideset odstotkov dobička ali dvakrat toliko, kot so gospodje kapitalisti vložili v originalno glavnico. Z drugimi besedami pomeni, da so delničarji v enem letu prejeli dvakrat toliko dobička, kot so vložili denarja v originalno glavnico, ko so ustanovili družbo.

Morganovi interesi ne priobčujejo takih dokazov o dobičkarstvu. Tako neumni niso kapitalisti. Vprav nasprotno je. Interesi, ki kontrolirajo produkcijo antracita, krbno čuvajo bizniške tajnosti, da ljudstvo ne izve, kako visoki so njih dobički. Ko se je objavila lista o vplačevanju direktnega dohodninskega davka, se je šele izvedelo, kako visoki in mastni so dobički gospodov, ki farbajo ljudstvo, da so visoke rudarske mezde zakrivile podražitev antracitnega premoga.

To je samo del dobička, ki ga prejmlje Morganova zveza od premoga, ki ga prodajo lakavanski interesi. Ta družba prodaja samo tisti premog, ki ga producira Glen Alden Coal kompanija, ki je seveda tudi članica te zveze. Statistika o vplačilu direktnega dohodninskega davka pove, da je imela ta družba še posebej \$9,410,996 dobička ali \$11.12 na delnico. Ako se dobiček računi po zadnji priobčeni vrednosti delnic, tedaj znaša dva in dvajset odstotkov.

Zgornje nam torej pokazuje, da je ena sama stran-ka in v enem samem letu, pripadajoča k antracitnemu monopolu, prejela skoraj petnajst milijonov dolarjev.

Lehigh Valley Coal Sales kompanija, ki je tudi važna podružnica te zveze, je plačala toliko dohodninskega davka, da se njen profit računi na \$2,551,955 ali šest in dvajset odstotkov vrednosti delnic. Lehigh & Wilkesbarre Coal kompanija, tudi podružnica trusta, je imela \$6,588,551 profita za delničarje, tako da bodo prejeli devet in trideset odstotkov vrednosti njih delnic.

Druge premogovniške družbe tudi jemljejo profit in sicer toliko, kolikor ga morejo iztisniti iz svojih rudarjev in konzumentov. Odkar so bile priobčene liste o vplačilu direktnega dohodninskega davka, se je šele izvedelo, koliko dobička imajo premogovniški baroni. Preje so ta profit skrbno prikrivali pred javnostjo.

Ampak ta odkritja govore, kako ogromna je profitaželnost kapitalistov. Lahko se reče, da je neizmerna. Kolikor več milijonov nagrabi jo, toliko bolj pritiskajo na delavce in konzumente, da nagrabi jo še več milijonov in tako povečajo svojo gospodarsko in politično moč.

Nekateri šmokj modrujejo in se norčujejo iz Karel Marksa, da se je zmotil, ko je pisal o akumulaciji kapitala. Well, Karel Marks se ni zmotil. Ze grabeštvo premogovniških družb pokazuje tako jasno, da se na eni strani množi premoženje majhne skupine kapitalistov, na drugi pa obubožava jo ljudske množice, da lahko vsak normalen človek razume ta proces, ki se vrši v kapitalističnem gospodarskem sistemu. Ako pa šmokji tega ne razumejo, tedaj niso normalni ljudje, ali se pa delajo nevedne in zabite v interesu svojih gospodarjev.

domačini v Avstraliji
ravnajo nečloveško.

SVAK POLICAJ LAHKO POIZ-
KURJA SVOJO KREVOLOČNOST
NA NJIH.

Domačini dostikrat pokažejo, da imajo plemenitejšje srce kot belopoltniki.

Sydney, Avstralija. — Človek

teme ali zamorske polti je po-
vsem preganjan, kamor stopi be-
lopoltni človek. Belopoltni člo-
vek je pač sprejel postavke za var-
stvo živali, nima pa postav, ki bi
varovale zamorskega domačina
pred brutalnostjo belopoltnih vi-
siljcev, kar potrjuje sporočilo J.
T. Becketta, bivšega vrhovnega
nadzornika nad domačini v Se-
vernem teritoriju.

Neki zamorski domačin po ime-
ni Mickey je ukradel malo toba-
ka. Bil je aretiran in teško ukle-
sane kot največji hudodelec. Ve-
rsta mu je bila pritrjena okoli
vrata in nato pritrjena k sedlu
na konju, na katerem je jездil
polica. Mickey je moral tako
vkljenjen napraviti 450 milj dol-
go pot.

Ko je policaj prignal domačina
do določene postaje, je imel za-
morec podplate razpokane, v raz-
pokah so pa tlačila trčice, trava
in prst. Na njegovem vratu se je
zapravila grapava koža, polna
majhnih ran, iz katerih je krva-
vel. To mu je napravila veriga,
ki jo je imel okoli vrata.

Beckett je dostavil, da je bil
Mickey dobrosrčen zamorec, ki se
ni zavedal, da je storil nekaj na-
pakega, ker je vzel malo tobaka.
Nekega drugega zamorca po im-
enu Neighbor so ravnatoko pri-
klenili k sedlu na potu na posta-
jo je bil zaradi vrliga čina odliko-
van s svetinjo, katero so mu belo-
poltniki takoj vzeli, češ, da zamor-
ec ne more izvršiti vrliga čina.

Beckett je imenoval več deklet
Port Darwina in pokazal njih
alike, ki so bile po zverako napo-
lene od belopoltnikov. Postale so
matere. On priporoča zelo ostro
preiskavo o razmerah in o ravnar-
ju z domačini v Severnem teri-
toriju.

FIVO JE ZAHTEVALO ŽRTVE
V KENOSHI.

Čikaški pobojnik ubil točaja in
obstrelil njegovega gospodarja.

Kenosha, Wis. — Čikaški po-

bojniki, ki so zapleteni v preva-
janju piva so ustrelili točaja Cly-
de Balatza in nevarno obstrelili
njegovega delodajalca Paul Ju-
beka. Napad je bil izvršen v Ju-
rekovem salunu.

Kot odina priča je bila mrs. Ju-
rek. Ona pripoveduje, da so bili
štiri pobojniki, ki so takoj po-
stregli samokrese, ko so vstopili.
Prisilili so točaja in njegovega so-
proga, da sta dvignila kviško ro-
ke, na kar so ju ustrelili. Po iz-
streljenem zločinu so zbežali.

UMRL JE KOT SIROMAK.

Ni se hotel prepričati s svojo ženo
zaradi malenkosti.

Pittsburgh, Pa. — Tukaj je

umrl v revščini Jesse L. Lemon.
Preživljal se je kot kolektor za
neko tvrdko, ki je razpečavala ši-
valne stroje. Prejemal je \$18 te-
denne mezde.

Njegov tovariš, ki je z njim bi-
val na stanovanju, je izjavil, da
mu je Lemon zaupal, da je imel s
svojo ženo pred enajst leti majhen
prepriček. Zapustil je dom, svoje
pepla in pol milijona dolarjev. Ni-
kdar več se ni povrnil k ženi.

PROCES PROTI DUHOVNU-
MORILCU.

Mr. Vernon, Ill. — Tretji dan
elavnave proti pastoru Hightu
in mrs. Sweetinovi, ki sta obtože-
na dveh umorovih z asprupljenjem,
je bilo izbranih osem porotnikov.
Sodnik J. C. Kern je odredil ve-
čerjo zasodanje sodišča, dokler ne
bo izbrana porota.

Advokat R. E. Smith, ki zastop-
a Sweetinako, ne mara porotni-
kov, ki imajo brke. Njegovo mne-
nje je, da morje z brki, posebno
dol vsehimi, "nimajo srca".

ŽUPNIKOVA ŽENA SE JE RA-
MA SEŽALA.

Tako sodi mrliški oglednik.

Columbus, O. — Mrliški ogled-
nik Joseph A. Murphy se ne ozi-
ra kaj pravijo zvedenci o smrti že-
ne župnika Sheatleyja, katero so
našli napol sežgano v peči, ampak
trdi, da je žena sama skočila ako-
zi majhna vrtica v peč in je bila
takoj mrtva radi silne vročine v
peči.

Državni pravdnik ni izrekel no-
bene besede, s katero bi komentir-
al ta čuden izrek mrliškega o-
glednika. Zato bolj glasno govori
ljudstvo in vprašuje, zakaj se ni
so fotografirali odtisi prstov na
peči, ki bi najhitreje dognali, na
kakšen način je žena prišla v
peč.

Ako je žena sama zlezla v peč,
so bili odtisi njenih prstov dosti
vidni. Ako so bili odtisi prstov iz-
brisani, je to tudi znamenje, da
je nekdo drugi izvršil dejanje. A-
ko pa odtisi niso izbrisani in že-
na ni šla sama v peč, bi bili pa
lahko dognali storilca.

Kadar gre za navadne hudode-
ce, igrajo odtisi prstov veliko vlo-
go. Zakaj bi se ne potrudili za
odtise prstov tudi pri takih do-
godkih.

BOGATINOM NAJ SE ZNĖJA
DAVČNO BREME.

Tako priporoča Mellon.

Washington, D. C. — Zakladni-
škemu tajniku Mellonu se najbolj
smilijo ljudje, ki imajo visoke
dohodke in so tako bogati, da
prav lahko izhajajo, ako bi se jim
povečala davčna butara. Bogati-
ni so v vojnem času lepo pomno-
žili svoje premoženje, drugi so ri-
skirali svoje zdrave ude, svoje
zdravje in življenje in so se vrnili
iz vojne še bolj revni, kot so od-
hajali na fronto. On pravi: Ob-
davčenje naj se nikar ne vporab-
lja za socialistične eksperimente
ali ko bat, da se kaznuje uspeh,
ampak ko sredstvo, da se poveča
davčni dohodek za podpiranje
vlade.

Te dobro izbrane besede pome-
nijo v navadnem jeziku: Davke
naj plačuje delovno ljudstvo in
ne bogatini, ki so si znali nagra-
biti premoženje na račun delov-
nega ljudstva.

Ravnatoko ni Mellonu všeč, da
se približijo imena davkoplačeval-
cev in vplačila direktnega dohod-
ninskega davka. Mož ne navaja
nobenega tehtnega vzroka za
svoje priporočilo, ampak pravi,
da s tem zakonom krši pravo za-
sebnosti. Mellon je seveda v veli-
ki zmoti. Davki niso privatna za-
deva, ampak so javna. Kdor ima
čisto vest, nima kaj prikrivati.

Premoženje milijarderjev in
multimilijonarjev se tako hitro
množi, da bi radi pred ljudstvom
zakrili to pomnožitev premoženja.

PREDSEDNIK JE BIL V OHL-
OAGU.

Povedal ni nič novega.

Chicago, Ill. — Predsednik Cooli-
dge se je mudil v četrti tri-
najst ur v Chicagu. Ogledal si je
živinsko razstavo v klavniških
stajah in govoril je v znani klav-
niški stajni gostilni, v kateri je
bila prirejena večerja za gosta.
Povedal ni nič novega. Ponavljal
je, kar je že drugje povedal in
kar se pove z besedami: "Varčuj-
te, štedite, farmarjem je treba
pomagati."

Zvečer ob tri četrti na deset se
je zopet odpeljal proti Washing-
tonu.

TEKSTILNI DELAVCI OBČU-
TIJO STAGNACIJO.

Delničarji prejemaajo vseeno divi-
dende.

New Bedford, Mass. — Tukaj-
nji tekstilni delavci še dolgo časa

niso prejeli cele tedenske mezde.
Zaradi stagnacije v industriji de-
lajo le po nekaj dni v tednu. Z
delničarji je seveda drugače. Od-
rezali so dobro v zadnjem četrt-
letju. Prejeli so na delnico \$133.
Celoletna dividenda za leto 1924
je znašala \$5.50. V prejšnjem letu
so prejeli delničarji po sedem do-
larjev na delnico. V tekstilni in-
dustriji je v tujaknjem mestu
naloženih \$67,678,900. Res tretji-
na tovarov ni izplačala dividend
za zadnje četrtletje. Piereove to-
varne so izplačale po \$8 in \$48
dividende za celo leto.

80 Turkov utonilo.

Carigrad, 5. dec. — Reka Ku-
weik je poplavlila Aleppo v Mali
Aniji. 80 prebivalcev je izgubilo
življenje.

Izredno sodnijsko po-
stopanje na Ogrskem.

80 oseb iz Pečuja bo obsojenih na
smrt radi upora proti bivšemu
avstrijskemu cesarju!

Washington. — (Biro SHS.) —
Ogrska vlada je ta mesec začela
sodnijski proces proti 80 osebam
iz Pečuja, ki so obtožene punta
proti bivšemu cesarju Karlu, ki
je že mrtav. Ta proces je izval
neštivilne komentarje tudi v ino-
zemstvu.

Zadeva je sledeča: V maju
1918. se upri rezervni polk v
Urki. Vojaki so izjavili, da je
vojna vpropastila deželo in da se
nečeno več bojevati. V boju, ki je
sledil z uporniki, je bil ubit neki
častnik in večje število podčast-
nikov. Ceta divizija je morala
priti, predno je bil punt zadušen.
Vojaki, ki so začeli vstajo, so bili
obsojeni na smrt in ustreljeni.

Upornim vojakom je pomagalo
večje število civilistov, ki so po-
begnili na vse strani, ko je bila
revolta potlačena. Sedanja ogrska
vlada je nedavno to stvar privle-
kla na dan in dala aretirati 80
oseb iz Pečuja ter jih prignati v
Budapešto, kjer bodo sojeni pred
vojnim sodiščem radi omenjene
revolte. Obtoženi so "upora proti
cesarju Karlu" in kazni za ta
čin je smrt.

Ker je cesar Karl že davno
mrtav in njegov režim je padel že
pred šestimi leti, je ta afera vzbudi-
la veliko senzacijo po vsej Ogr-
ski in tudi zunaj njenih meja.
Napredne organizacije ogorčeno
protestirajo in dokazujejo, da
sedanja vlada nima pravice ka-
znovati ljudi radi upora proti
vladarju, katerega ni več in čigar
režim je že šest let nezakonit.
Proces dokazuje, kakšne reakcijske
narrji še vladajo na Ogrskem.

Ogrski parlamentarizem.

Washington. — (Biro SHS.) —
Vesti iz Pešte opisujejo burne
scene v ogrskem parlamentu
vseled tega, ker vlada ignoruje
opozicijo in noče odgovarjati na
interpelacije o svojem delu. V
zadnjih letih je vlada prešla
preko 300 interpelacij v zbornici.
Opozicija obtožuje predsednika
zbornice, da je on spozumno s
vlado potlačil vse interpelacije.
Po ustavi ima vsak poslanec pra-
vico dobiti odgovor, če zastavi
vprašanje na vlado. Toda ustava
na Ogrskem menda ne šteje dosti.

Tri leta ječa, ker je okužil dekle.

Buenos Aires, Arg., 5. dec. —
Sodišče v La Platu je včeraj ob-
sodila nekega moža na tri leta
ječe radi tega, ker je okužil svojo
ljubico s sifilisom. Dekle je dobilo
bolezen od njegovega poljuba.

Delavske novice.

(Federated Press.)

Mestni uslužbeni v Milwaukeeju
dobili povisek.

Milwaukee. — Občinski svet je
sklenil, da se vsem mestnim usluž-
benem, katerih je 2600, povisek
mesečna plača za pet dolarjev.
Povisek pomeni, da bo mesto imelo
\$157,000 več stroškov na leto.

2000 delavcev brez dela v Tacomi.

Tacoma, Wash. — V Tacomi je
okrog 2000 delavcev brez vsakega
zasluka. V mestno posredovalni-
co pride dnevno 500 mož iskat
dela. Toddova jeklarska ladjedel-
nica, ki je pred kratkim zaprla
vrata, je vrgla skoraj 1000 izuše-
nih delavcev na cesto.

Zidarji zahtevajo odpravo otro-
škega dela.

Tulsa, Okla. — Zidarska orga-
nizacija v Oklahomi je na svoji
konferenci v Tulsi sprejela reso-
lucijo, v kateri zahteva, da okla-
homaka legislatura brez odloga
ratificira amandamenta proti otro-
škemu delu. Osemnajst krajevnih
skupin je bilo zastopanih na konfe-
renci.

Nov raskol v Avstraliji.

Melbourne. — Delavske gibanje
v Avstraliji, ki je bilo nekaj časa
enotno, je spet razcepeljeno. De-
lavska stranka, ki je organizira-
na po vzoru angleške, je zaklju-
čila 28. oktobra na svoji konfe-
renci v Melbourne, da nobe imeti
več nobenih stikov s komunistično
stranko.

Nov delavski kolegij.

Tacoma, Wash. — Centralni svet
delavskih unij v Tacomi je izde-
lal načrt za otvoritev delavskega
kolegija, v katerem se bi delavci
poučevali v elementarnih vedih,
gospodinjstvu, politični ekonomiji in
drugih potrebnih predmetih.

Vesti iz Jugoslavije.

Nezaslišana korupcija klerikal-
nih ministrov. Volitve se bližajo,
treba denarja. Ker pa naši klerika-
lici pri pridobivanju denarja
niso ravno tankokotni in ker so
se od svojih bivših kolegov mini-
strov iz radikalnega tabora ven-
dar nekaj naučili, — saj Laza
Marković je dober mojster! — so
napravili tole, o čemur poroča
sam Slovenec: Ministrski svet
Davidovičeve vlade je na predlog
ministra Sušnika, klerikalca, skle-
nil, da osreči Slovenijo s "cenejši-
m" žitom. Zato je sklenil, da
zniža železniško vožnjo za 5000
vagonov žita iz Banata v Slove-
nijo za 40 odstotkov, kar znese
v številkah povedano 25 milio-
nov kron. Ta znesek prihrani ti-
sti, ki ima dovoljenje, da prevaža
žito za to znizane tarife. In kdo
je to dovoljenje dobil? Dobila
ga je klerikalna Zadrška zveza
v Ljubljani za 3300 vagonov (pri-
hranek samo 16 in pol milijonov
kron), klerikalna Zadrška zveza
v Celju za 850 vagonov (prihra-
nek samo 4 in pol milijona kron)
ter Zveza slovenskih zadrug, ki
je v rokah samostojnih kmetov,
za 850 vagonov (prihranek tudi
samo 4 in pol milijona kron). Tem
zadruham se pač ne bo "izplača-
lo" znižati cene moka za 15 para,
kolikor odpade na en kilogram.
Kje pa je kontrola, da bo ta mo-
ka res cenejša? In nadaljna lum-
parija Ali so te tri zadruge edine
na Slovenskem, ki skrbje za
preživljanje delavstva? Če ne bi
bilo šlo klerikalcem res samo to,
da preskrbe svoji stranki ne-
kaj milijonov za volivni fond, če
bi jim res šlo za to, da bo poceni
moka v Sloveniji, bi bili morali
preskrbeti, da so vse konzumne
zadruge in vsi siromaki konzumi-
stični deležni istih ugodnosti! Klerika-
lci se ne sramujejo uga-
njati korupcije pred celo javnostjo
in so enakovredni brateli ostali-
h korupcionalistov, ki jih "obto-
žujejo". Sami spadate na zatol-
no klop, katoliški gospodje!

Zima in sneg. Na šalost vseh
onih, ki nimajo tople obleke in
polnih drvarnic, je zimski mraz
v nedeljo 16. nov. nagloma nasto-
pil. Že dne 15. nov. je termometer
padel v Ljubljani pod ničlo; v po-
slednjih dneh pa je mraz hitro
naraščal in je termometer 18.
nov. jutraj registriral 2 stopinj
C pod ničlo. V Beogradu sneži in
imajo tam že 20 cm snega. Tele-
fonske zveze so deloma pretrga-
ne. Tudi na Dunaju in v Srednji
Evropi sploh je padlo že mnogo
snega in temperatura se je občno
znižala. Gorenjsko gorovje in
deloma tudi dolenski hribi se bli-
šče v prvem snegu. Ljubljana je
še brez snega. Zima je na poho-
du in nam s snežno odejo kma-
lu pokrije hrib in plan.

Umrl v Ljubljani. Františka
Perešič, zasebnica, 81 let. — Vin-
ko Globočnik, posestnikov sin, 23
let. — Katja Lavičková, lekar-
narjeva žena, 31 let. — Alojzij
Šinigoj, trgovec, 30 let. — Anton
Krušič, krojač, 50 let.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J.
in čitateljev Prosvete.

Claridge, Pa. — Dopisnik v št.
252 Prosvete omenja neko staro
stvar in pravi, kako dobro bi bilo
da bi stari naselniki poučevali
nove prišlece o ameriških zakono-
nih. Da, če je bil tako dobro pou-
čen o ameriških zakonih, je imel
rojak poučiti mladeniča, ko sta s
kozarci akupaj trkala v hotelu.
Ampak kakor znano, so pri takih
prilikah ljudem bolj mar kozarci
kakor zakoni.

Matere bi morale poučevati
svoje otroke, da bi spoštovali in
ljubili svojega bližnjega, piše do-
pisnik. Po mojem mišljenju pač
nobena mati ne poučuje svojega
otroka kaj drugega, zlasti pa ne,
naj bo ubijalec. Resnica je, da
pretepanje še ni nobenega izpre-
obrnilo in mu ne koristilo. Bolje
je prihajati z moralnimi nauki
prej kot se zločin izvrši, ne po-
tem, ko ima zločinec že iti na ve-
šala. Pouk prej, bi gotovo take-
mu nesrečnemu več koristil kakor
prispevani cent, da siromak ne bo
obesjen in mesto tega zaprt na
dosmrtno ali dolgoletno ječo. —
Joe Jereb.

Girard, Kans. — Dopisniki iz-
ražajo svoje presenečenje, da so
tako slabo izpadle volitve za tre-
tjo stranko ali stranko delovnega
ljudstva. Kaj si moremo pomagati;
denar je vladar, delavci pa je
vseposred ogoljufan in tudi nič
boljšega nimamo pričakovati pri-
hodnja štiri leta, ker prepričan

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904. Izgled. 17. junija 1907, v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Celnkar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7,
Box 103, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka
Blas Novak, gl. blagajnik John Vegrich, urednik glasila Jože Zavertnik,
upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 2657 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.,
Martin Zelaznikar, Box 278, Barberton, Ohio, Fred A. Vider, 2405 S.
Hamilin Ave., Chicago, Ill., John Turfeli, Box 22, Strabane, Pa., John
Gorick, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawdale Ave.,
Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambroski, Box 386, Moon, Ren, Pa.
John Grodzki, 14821 Pepper Ave., Cleveland, O.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Groes, Kans., za jugoslov.
Max Mare, Box 164, Buhl, Minn., za severozapad.
Mike Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zalta, predsednik, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank
Somrak, 5817 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair
St., Cleveland, Ohio.

Združitevni odbor:

Predsednik: Frank Alst, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
Joško Oren, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Joe Stuk, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VNHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, O.
POZORI! — Korrespondenca s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu,
se vrli takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika so naslovni:
Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško taj-
ništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega
odborna in jednote vsebo so naslovni: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Law-
dale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V EVE I Z SLACAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na
naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse priobito glade posiljanje v gl. izvrševalnem odboru se naj pošilja
Frank Zalta, predsednik nadzornega odbora, čigar naslov je zgornji.

Vsi priizvi na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: John Under-
wood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spili, namamila, agnial, naročila in spili vse bar
je v sveti s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59
So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

je še lahko vaak, ki se količakaj
zanima, komu je naklonjen mr.
Coolidge.

Premogovniki še precej dobro
obratujejo v Kansasu ali s zaslu-
kom mislim, da se pa ne more no-
beden pohvaliti, ker je vespo-
ved prenapolnjeno s delavci in
sraven tega je tudi dosti brespo-
selnih.

Članica iz Girarda piše, kakor
bi bila jaz zagovarjala stavkoka-
ze. Kaj vse nekateri vzamejo za
zagovarjanje? Če pišeš resnico in
hočeš biti odkritosten, če aklepa-
ljuje po svoje in sodijo. In če
človek pove svoje mišljenje odk-
ritostno, ni to zaletavanje. Jaz
nisem čez nikogar z zaničevanjem
pisala niti ne hvalila nikogar v
naši naselbini, povedala sem le
svoje mišljenje. Zakaj torej ugo-
varjanje resnici. — Barbara Pau-
linz.

MUSCLE SHOALS ZOPET NA
DNEVNEM REDU.

Washington, D. C. — V senatu
je pričela razprava o predlogih
Norrisa in Underwooda. Razprava
je trajala štiri ure in se je zaklju-
čilo, da se nadaljuje na prihod-
njih sejah.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Cleveland, Ohio. — V telefon-
ski knjigi ne najdemo nobene
družbe z navednim imenom. —
Pozdravi!

PROSIMO

vse čitatelje tega lista, da izreže-
jo iz ameriških listov vse članke,
vesti in dopise, ki jih najdejo v
teh listih ali magazinih o Meštro-
viču in njegovih delih. Vsi ti iz-
reži bodo zvezani in izročeni na-
šemu slavnemu umetniku kot izraz
interesa njegovih rojakov za nje-
ga in njegovo umetnost. Na vsa-
kem izrežku naj bo navedeno ime
člaspisa, mesto, kjer izhaja, in
datum. Izrečke naj se pošlje na
adresu: KOLO, 347 Madison Ave.,
New York, N. Y.

Delavski list je zila, s katero
trčuna vaš nasprotnik.

Novi rekorde za Božič.

- 23 Sveta noč, klavirski sol
- 24 Božična drvenca
- 25 Božični glasovi
- 26 Rodilo se je dele
- 27 Slovenski podgori
- 28 Slovenska narodna, voj. godba
- 29 Lepa naša domovina
- 30 Slovenska narodna, voj. godba
- 31 Jugoslavija korvalica
- 32 Podrabi in Ljubljana, voj. godba
- 33 U boji u boji
- 34 Slovenske mladosti, voj. godba
- 35 Hala Ljubljana
- 36 Zlate ranje, harmonika
- 37 Svetovni godbi
- 38 Gorjanski valček, harmonika
- 39 Sveti Peter
- 40 Gledaj Maco, klavirski godba
- 41 Vseletni svet
- 42 Božični svet

Glasb. komada je 116. Vseh deset godb
podlaga godbišču prosto za samo \$7.00.
Za posiljenje carolice pridržite što posil-
je za posiljenje.

Dobite se brezno nove komade pri
VICTOR NAVINSHEK,
331 Grove St., Cosmopolis, Pa.

BOYS AND GIRLS!

Make money in your spare
time, act as our agents. Pleasant
and profitable work, no deliveries
or collecting. Write to: Joseph
Leskovar, 610 — 14th St. Racine,
Wis. (Adv.)

DA SKUHAŠ DOBRO PI-
VO. PIŠI PO NAŠE
PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, kmetij, sladkor
in vse druge potrebština. Poslujemo
in se pripravljamo, da je doma pri nas,
kuzani vedno je najboljši in najče-
šnji.

Grocerijam, sladničarjem in v pro-
dajalno kolonizacijo damo primerno po-
pust pri veljih naročilih. Pišite po
informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Odlomki iz človeške tragikomedije.

Spisal dr. Jos. Vošnjak.

II. Petega septembra bo počilo.

(Dalje.)

"Začel sem premišljevat, kaj to pomeni, a vest moja ni bi očitala ničesar. Najbolj čudno pa se mi je zdelo, da sem bil od tistega časa pod posebnim nadzorom žandarmerije, katera je pazila, kdo zahaja k meni, zlasti ako je prišel kak tujec in katera je tudi zasledovala, kam jaz hodim, posebno če sem, kar pa se je malokdaj zgodilo, šel na hrvaško stran k temu ali onemu tovarišu svojih."

"Tačas so se, kakor se gotovo spominjate, na Hrvaškem posebno v Zagorju, kmetje uprli proti gosposki in vsak dan je bilo ališati ob izgrelih na raznih krajih. Zlasti so napadali Židove, ki res neusmiljeno dero ljudstvo na Hrvaškem. Na štajerski strani so se mnogi začeli bati, da ne bi uporne čete prodrele preko meje. Zato se nisem čudil, ko sem prve dni septembra videl prihajati mnogo žandarjev od drugih postaj, ki so stražili v okolici in po meji. Ob jezicah pa dobim od nekakega okrajnega glavarja tisti ukaz, katerega sem vam bil poprej pokazal. Kaj neki hoče od mene? Premišljam. Drugi dan se pripelje in vsotpi pri meni ob določeni uri sam okrajni glavar. Mož navadno jako priljuden, kaže mi tako resen obraz, da sem bil ves osupnen. Ko sedeva, položi na mizo akte, katere je imel v rokah, razgrne polo belega papirja, na kateri sem

videl vrhu glave zapisano: "Protokoli" ter me jame ispraševati.

"Prišel sem v uradnih stvareh v silno imenitni stvari in pozivljam vas, odgovorjati mi odkrito in resnično."

"Gospod glavar! Poznate me, da nisem nikdar ničesar zakrival, ampak vselej govoril resnico," odvrnem mu mirno, a odločno.

"Dobro, pa danes gre za stvar, katera se v prvi vrsti dotika vas. Želim, da se do dobrega opričite, kajti bilo bi mi prav neprijetno, ko bi se moralo uradno ali celo sodno postopati proti vam, neprijetno že zavoljo stanu, katerega pripadate. Odgovorite mi tedaj na sledeča vprašanja:"

Glavar pomoči pero v črnilo. — "Ali niste pred štirimi tedni obhajali matere trgovca Labiča?"

"Obhajali" odgovorim.

"Ko ste se poslovili, obrnili ste se na pragu še h g. Labiču, ki vas je spremljal do vrat in izustili ste te-le besede: 'Petega septembra bo počilo, škoda da mene ne bo zraven' in potem ste odšli."

Jaz debelo pogledam glavarja, ki je srpo v me upiral oči svoje. Še sanjalo se mi ni v tistem hipu, da bi bil jaz kdaj to govoril. Ko molčim, ponavlja glavar naglašujoč vsako besedo:

"Petega septembra bo počilo" — ali tajite? Tedaj vam povem, da je g. Labič pripravljen vsak čas prisočiti, da ste mu vi to rekli, še na pragu stoji in sicer tako nekako, kakor bi ga hoteli svariiti."

Napenjam sem svoje močgane, pa izginilo mi je bilo popolnoma iz spomina, o čem sva se tačas menila z Labičem. Glavarju to povem, a on nevarjetno zmaže z glavo.

"Vi tedaj tajite? Potem bo treba konfrontacije."

"Ne tajim, pa tudi ne pritrujam. Sicer pa res ne razumem, kaj bi pomenile one besede, ko bi jih bil tudi res izgovoril?"

"Vi ne umejete? Ali nečete umeriti? Ali kaj-li? Dozda sem mislil, da sami niste bili zapleteni, pa vaša tajitev mi je v dokaz, da vam je znano, kar se kuje tostran in onostran Sotle."

"Meni znano? Kaj neki? Čim dalje, tem manj vas umem, gospod glavar!"

"Torej vi ne veste, kaj se godi onostran meje na Hrvaškem? Vi ne veste o kmetiaki ustaji, in kako razdivjano ljudstvo požiga in mori?" vpraša glavar in me gleda skozi naočnike kakor sodnik inkvizita.

"Kako bi ne vedel, ko nam vank dan dohajajo vesti o tamošnjih izgrelih, o napadih na Židove in njihovih blago, toda o pobijanju ali umorih nisem slišal. Pa kaj imam jaz opraviti s temi izgreli?" vprašam nejevoljno.

"Ker se delate tako nedolžnega povem vam brez ovinkov, česar ste na sumnji. Vam je bilo znano že tačas, ko ste govorili z Labičem, da se med našim ljudstvom pripravljajo jednaki izgreli, kakor na Hrvaškem. Vi ste že tačas vedeli celo za dan, kdaj se kmetje upro; kajti rekli ste: 'Petega septembra bo počilo!' Danes imamo drugi dan septembra, torej v treh dneh bi se imelo zgoditi, kar se je nameravalo. Toda . . . in glavar ponosno vzdigne glavo . . .

"Oko zakona čuva in politično oblastvo ni slepo in gluho. Mi smo skrbeli, da se niti za trenotek ne bo kalil javni mir. Žal mi je za vas, da ste se v svojem fanatizmu

dali zapeljati v take spletke. Kajti dobro vemo, da na Hrvaškem gre le proti Madjarom iz narodnega sovraštva in pri nas bi šlo proti Nemcem. To je sad tistega vednega hajskanja. In zdaj ne tajite več in me ne silite, da vas izročim sodniku."

Ko sem vse to slišal, zdelo se mi je, da se ali glavarju ali meni meša po glavi. Bil sem tako osupnen, da nisem mogel precej odgovoriti. Toda očitano, da sem v zvezi s hrvaškimi izgrelniki in da naše ljudi podpihamam k jednaki silovitosti, razburilo mi je živce, da zakličem ves srdit:

"To je grdo obrekovanje in vsakega bom tiral pred sodišče, kdor mi tako nesramno oskrni čast mojo!"

"Obrekovanje! To se bo pokazalo," zavrne me glavar. "Pa ker vidim, da ste razsvetli, ne bom zdaj sklenil protokola, ampak popolnude vas zaslišim še edenkrat. Upam, da se do tačas premislite in vse odkrito poveste. Zagotavljam vas amem, da se vam ad personam ničesar ne zgodi, ako razkrijete tajne spletke, kojih niti so napeljane, to dobro vemo, od tiste stranke . . ." Glavar zdajci umolkne, ker se je menda domislil, da bi izdal kako uradno skrivnost, ko bi kaj več povedal. Odšel je in s seboj vzel avoje akte in tisti svoj protokol.

Ostal sem sam in čeprav si ničesar nisem imel očitati, in čeprav sem ob vsi vstaji vedel samo to, kar sem slišal in čital v časnikih, bilo mi je vendar neprijetno, da se more sploh proti meni roditi takšno sumničenje. In one besede, ako sem jih res izpregovoril, kar sem hotel reči z njimi? Sedem ves zamišljen k pisalni mizi in začnem premetavati knjige in pisma, ki so ležala na nji. Zdajci zagledam razgrnem listič in ko ga vzamem v roke in preberem, začne se mi svitati po glavi in bliskoma se mi vrne v spomin tisti ominozni pogovor. Zasmajem se na glas, da je cerkovnik, ki je ravno vstopil, strme obstal in se ves zmeden šohal za ušesi.

Po obedu pride spet okrajni glavar. Njegov obraz je bil videti še bolj nagrnjen in temen. Jaz ga smehljaje pozdravim.

"Kakor vidim, ste prav dobre volje. Tedaj smem upati, da razodete vse brez ovinkov."

"Vse, gospod glavar, ker bi i-

tak nič ne opravi proti spovedi gospoda Labiča."

"Tako je prav in pošteno!" reče glavar, kateremu se lice razvedri ter pripravi pero, da nadaljuje zapisnik.

"Vi tedaj priznavate, da ste rekli Labiču tiste besede?"

"Priznavam!"

"Torej ste že tačas znali, da se delajo na tajnem priprave za vstane, ki bi imel počiti 5. septembra?"

"Jaz, da bi bil vedel za kakšen vstane? Ali se vam sanja gospod glavar!"

"Niste li sami ravnokar priznali, da počti 5. septembra?" vpraša nejevoljno glavar.

"Seveda bode počilo," odgovorim in s povzdignim glasom dostavim: "Počilo bode in zemlja bode rdeča od prelite krvi . . ."

"Grozno!" vzklikne glavar in pero mu pade iz roke.

(Dalje prihodnjik.)

KAKO LJUDJE ZASLUŽIJO DENAR V DOLGIH ZIMSKIH VEČERIH.

Sedaj, ko je zima tukaj z njenimi dolgimi večeri, se marsikatera ženska premišlja, kako bi kaj zaslužila ob prostem času. Pletenje možkih nogavic je postalo precej popularno, da se obrnejo dolgi zimski večer v to, da se zasluži kak cent. So ženske skoro v vsaki državi, ki se bavijo s tem delom, ki je poznano kot Auto-Knitting delo na malem ročnem stroju za pletenje volnenih nogavic — imenovan Auto-Knitter.

V tem malem stroju za pletenje se plete in suče niti v lepo nogavico — "kot so jih nekda stari mati delali" — samo krasnejše in veliko hitreje.

Družba, ki oddaja te Auto-Knitter stroje, tudi daje pogoje, vzame vse navadne in doma narejene na njih stroju nogavice in vam plača redno ceno, katero se navadno pogodi z vami v naprej — tako veste že prej, kaj boste zaslužili. Družba vam tudi preskrbi široke volne in vam vselej kadar pošlje izdelane nogavice,

zopet pošlje toliko niti kolikor nogavice ste jim poslali v navo njih izdelanih nogavicah.

Ti ljudje namreč: The Auto-Knitter Hosiery Company, Buffalo, New York, so ena najstarejših v ti domači industriji za pletenje. So tukaj že mnogo let in sprejeto tisoče ducatov teh nogavic vsako leto iz vseh krajev dežele. Je že bil slučaj, ko so jih vzeli milijon parov v enem samem letu in bi kot družba pravi naprav 74 kupov, tako velikih in visok kot je Woolworth hiša — najvišja poslopje na svetu.

Ti podatki s podatki, da so trošili skoro šest milijonov dolarjev za izplačilo, podporo in delo, vam lahko daje nekaj o njih splošni popularnosti. Auto-Knitter pletenja v doma industriji. Tisoče prodajalcev, debelo, malih prodajalcev, prodajal z raznimi oddelki in spletnih prodajal, prodaja volne nogavice, ki so jih vzeli in našli od na ta način domačega delka ter zopet tisoče in tisoč mekih, ki so zelo zadovoljni temi nogavicami, ker jim greje noge v volnenih nogavicah.

Pojasnijo pletenju, volni in pletili dobite od Auto-Knitter Hosiery Company, 630 Genesee St. Buffalo, New York, na vašo željo pošlje ponje. (Ad)

CUNARD

Jugoslovani, potujejo v stare domovine na obisk za delo, ki ne preceja let, da se dovoljno vrtni se v Evropi drave ne glede na kvoto.

V JUGOSLAVIJO

v 8 1/2 dneh, vsako soboto s tremi presnimi parniki

BERENGARIA AQUITANIA MAURETANIA

(preko Cherbourga)

AKO ste se namenili dobiti sem vašoročnik iz Jugoslavije, se potrudite, da potujete takoj. Naš urad v Jugoslaviji jim bo dal v pomoč pri vsaki vili potniki tretjega razreda se vsotje v prvih kablinah.

Mendritivna eloset v hrani. Za po-drobnosti obrnite na ne lokalne agente ali

CUNARD LINE

140 N. Dearborn Street, Chicago, Ill.

Dr. Pavel Grošelj:

Astronomski pomenki.

(Dalje.)

Tako velikanskim žrelom pa pripada tudi orjaški nasip. Celo mogočno pogorje, ki se v tianskem loku povrača samo vase, tvori Klavijev okop. Nebotični vrhunci se vrste na njegovem slemenu, do višine 7000 m se jim dvigajo glave, med njimi pa se strmoglavljajo navpične doline v mračne nižave.

V cele mogočne gorske skupine se je razvil pri teh velikanih okrogli nasip, celo prostrano deželo obkolja njih ogromni okop; mesto stočca se razprostira v njihovi notranjstvi čisto obširen gorski sklop, ki se dvigajo iz njega mnogoštevilni gorski vrhunci. "Okopne planjave" imenujemo te orjake med kraterji lune.

Pri nekoliko manjših "krožnih pogorjih" postaja okop že mnogo pravilnejši. V elegantnem krogu teče okoli osrednje planote in sam izrazit hrbet ter pada strmo v kratersko kotlino, njega zunanje pobočje se seveda tudi tukaj razraša v prava gorska slemena.

Še manjši "kraterji" v ožjem pomenu te besede in "kraterske jamice" pa so najmanjši členi mnogoštevilne in raznolike družine luninih ognjenikov.

Kot bi bil zarisan, tako lepo okrogel je okop luninih "kraterjev", vsenaokoli mu teče sloki hrbet v vedno isti višini in v njegovi notranjstvi ni čisto pogrešamo centralni stočca.

"Kraterske jamice" pa nam ne predočujejo drugega nego okrogle luknjice v lunini skorji. Ako jih sploh obkolja okop, je slednji čisto tako nizek, da ga z zemlje sploh ne opazimo. O centralni kopi ni duha ne sluha. Samo 1 km merijo pogosto v premeru ti pritlikavci, velikost, ki je za žrela zemeljskih vulkanov še vedno vsega spoštovanja vredna.

Več kot stotisoč večjih in manjših kraterjev nosi lunina skorja. Koliko onih malih jamic pa jo razjeda, tega ne ve povedati niti najboljši poznavalec lune. Njih število presega sto in stotisoče.

Zdi se mi, da si postal nekako osupel. V to vrazko kuhinjo se menda ne upaš z menoj. Čemu bi se izpostavljali ognjenim orgijam razdraženih prirodnih elementov?

Kaj ne, že vidite pred sabo zijati pošastna žrela? Vse do horizonta žarijo krvavi stočki kot goreči gigantski kresovi. Plameneči jeziki sikajo v razpaljeno nebo. Zemlja bobni in se trese pod nogami. Toča razbeljenega kamenja bombardira trepetajoče planjave. Oblaki dima in pepela bruhajo iz žvižgajočih votlin. Hudourniki goreče lave bobnijo v nižine. Divje strele se užigajo na nebu. Vsa priroda ječi — in stokačo gore — in lunino okostje poka — in brezdani prepadi se odpirajo in zopet zgrinjajo kraj tebe — — — sodni dan!

Rea škoda, da ne nudi luna astronomom nikdar takega veličastnega prizora. Trdovratno molče njena vulkanska žrela, kot da jim je že zlavna zmanjkalo moči in ognja.

Da bi se vsaj enkrat zasvetil v lunini noči plamen ognjeniškega stočca, da bi se nasul pred našimi očmi vsaj en okop, da bi hotel bruhati iz lunine skorje le en oblak pepela in dima, da bi se napolnila s ognjenikimi izmečki ena sama kraterska kotlina — neskončno bi bil hvaležni temu prirodnemu pojavu. Imeli bi vsaj eden, toda neoporečen dokaz, da so prečudovite krožne gore na luni v resnici kraterske izvora. Za vselej bi bili prepričani, da obledujemo v njih dela, ki so izšla iz ognjeniške kovačnice prirode.

A vse zaman!

Mrtvo krožijo strmi okopi v solnčnem svitu, mirno se proži sredi njih tiha planjava, pokojno strmijo stolet virzoko v nebo. Ali je res še obstojala na luni silohetna prirodna sila? Ali je

mesec v resnici popolnoma mrtov svet, ki ni samo oropan vsakega sledu organskega življenja, temveč svet, ki so na njem potihnili tudi zadnji utripi mrtvih prirodnih sil?

V teh ognjenih plavljah je v pravadnini kovala mladeniško razuzdana vulkanska sila — ugaslo, mrtvo in izžgano je danes njeno ognjišče.

Toda neka temna slutnja se poraja v naši glavi: morebiti na ter ognjiščih sploh — nikdar — ni žarel vulkanski plamen. Tedaj pa bi sploh ne smeli govoriti o vulkanih in kraterjih na luni! — Da, morda res ne! Vedno večji in vedno bolj utemeljen postaja dvom, da bi bila ogromna lunina okopna pogodja delo pristnih vulkanov v zemeljskem pomenu te besede.

Ta bore siromašna lunica naj bi razpolagala z ognjeniško silo take jakosti in tolike vseobsežnosti, da bi se morala pred njo aramejčivo skriti ujena mogočna mati — zemlja!

Velikanska podobnost z zemeljskimi kraterji je morebiti le dozdavna. Na popolnoma drug način je morda sgrajila priroda te zagonetne gorske kolobarje. Saj najde večna poizkuševalka priroda sto in sto poti do istega cilja.

Jezero, ki padajo vanj goste deževne kaplje, nama je podalo jako duhoviti migljaj. V tisočih vođenih kolobarjih mu vzigrava gladina. — Ob tej zanimivi primeri se ustaviva pozneje še enkrat. Dotlej pa premišljam sam seboj, ali bi mogle kakke nepoznane orjaške "kaplje" zavaloviti lunino površino v tako ogromne kamenite kolobarje?

Divji vulkanizem lune je torej prav ponižna tiha teorija brez eksplozij, bomb in plamena. Interesantna, a ne povsem zadostna rešitev vprašanja o postanku luninih krožnih gor.

Brez skrbi mi lahko slediš na luno in ni se ti treba bati, da te izkopljejo nekoč vsega zglajenelega ob vzhodu luninega vulkana iz lave in pepela.

V najbolj vulkanske dežele lune hočeva kreniti. Tja sem bil namenjen že takoj izpočetka in najin pogovor je bila le igra; vsaj nekoliko sem te hotel vnaprej seznaniti z glavnimi tipi luninega površja. Ni se nam več dolgo obotavljati; če želiš še tako pojasnilo, se podivaj!

"Tu opazim na detaljni karti vse polno ozkih rek, ki se vijejo po luninih planjavah. Njih prisotnost na luni si mi zamolčal. Hotel si me nekoliko prestrašiti z "brezupno puščavo" na luni."

— Tudi Schroeter, ki je prvi odkril na lunini skorji vitke dolge struge, se je v njih temeljito zmotil. Kakor sem že razložil, jih je smatral za prekope in ceste luninih prebivalcev. Kot temne žile teko po luni njene "špranje", ostre in črne kakor zarisane z oglejem. Ni na desni ni na levi se ne posveti v solne breg, ki bi jih spremljal. Biti morajo globoke ozke razpoke, ki se odpirajo neposredno iz planjave v temne globine.

Več kot sto kolimetrov daleč so zasekane nekatere izmed njih in več kot 1 km ste razmaknjeni njih navpični nasprotni steni.

Če pogledaš ob priliki v jamah ugašeno apno, ko se je zopet izsušilo, tedaj ti razpoke na njegovi površini jako nazorno predočijo lunine špranje. Seveda niso razpoke na luni tako na gosto posejane, tudi se ne razraščajo in ne vzelejo v celo omrežje.

"Samo še eno vprašanje! Iz nekaterih luninih kraterjev, posebno lepo iz Tycha in Kopernika, vidim na vse strani izhajati dolge ozke trakove. Vsi beli so in nemoteno teko čez hribe in doline svojo premočrtno pot. Lahko bi jih primerjal svetlikajim se program, ki se razhajajo na stekleni plošči v vse smeri iz one točke, kamor si vrgeš v lipo kamen.

Kaj naj pomeni ta čudna prikazen! Ali je zapadel po luni sneg v tako pravilno žarkasti obliki? Ali je zadelo luna ob kako drugo telo in se ji je pri udaru razpočila skorja — — —"

(Dalje prihodnjik.)

Za božič.

Novo Jugoslavija piano role

PESME Z BESEDAMI

Hej Sloveni.
Po Polju še rožice cvetejo
Po Jezu.
U davnih starih časih.
Ja sem lola prve klase.
Lopov.
Djuvigeje gde ste.

KOMADE ZA PLES

Bienenhaus Mark.
Živio predsednik Mark
Junak iz Like Koračnica
Ti si v arcu mi Valček
San Mladosti Valček

Cene smo znižali. Vsaka rola sedaj stane samo \$1.00. Pri naročilu nam pošljite 50c posebej za poštino.

Te role dobite pri:

Navinshek—Potokar,
331 Greave St.,
Conemaugh, Pa.

Edina slov. izdelovalca piano rol v Ameriki.

Znižano na **\$38.00** (Modeli II)

RADIO

Znižano na **\$38.00** (Modeli II)

Ta cena ostane za dobo 30 dni.

Veliko ljudi si ne upa kupiti RADIO, ker mislijo, da so RADIO preveč komplikirani za pripravi in uravnati. Ta strah je sedaj preč. Naš inštitut odselek, po dolgem preiskuevanju je uredil in iznašel izvrsten, močan na dolgo instanco "tube" (Modeli II), kateri je tako navadno izdelan, da si ga lahko upostavi in urejuje vsak OTROK. Ta posebnost je vredna, da vam prinese čisti glas iz daljave 1000 do 1500 milj. Ta Modeli II Radio je navzato dober še na boljši, onih ki se prodajajo za veliko višje ceno. Naš Radio je po ceni ker:

1. Je standardiran.
2. Ker jih prodamo veliko.
3. Ker ga dobite naravnost iz tovarne, ni posebnih stroškov za najemnine in ne velikega profita.
4. Mi jih PRODAJAMO ZA GOTOV DENAR, da se prihranijo stroški književodstva.

RADIO vam daje dosti zabave, zabave ako živite v mestu ali daleč zunaj na deželi. Vam pomaga naučiti se angleškega jezika. Je pouk za vaše otroke. Je najboljši DARILO. Je ekonomičen, prvi stroški so isto tudi zadnji troški. Ima svojo vrednost pri prodaji.

Z vsakim RADIO pošljemo potrebna navodila, kako zložiti skupaj in kako ga urejevati. Cena temu izrednemu Modelu: II Radio je le \$38.00 (Osem in trideset dolarjev). Vsebuje vse potrebščine, za uporabo in ne trebate nobenih drugih posebnosti.

Standard Radio Co., 204 Citizens Bldg., Canton, Ohio.		(Prop.)
Členiti: Prišlečno najdete Money Order za \$38.00 (osem in trideset dolarjev) za kar prejemni list pošljite vaš Model II RADIO sestav s vsem skupaj — pripravljen za uporabo in navodila. Vsi		
Moje ime je		
Moja naslov je		

BOŽIČNI

prazniki veselja se približujejo.

Gotovo, da ne boste pozabili spomniti se svoje rodbine v staromovini osrečiti jih z denarnim darom za božične praznike.

Naša direktna zveza z vsemi bankami v Evropi omogočuje nam dostaviti vsako pošiljatev po najzmernih cenah in v najkrajšem času, ter z jamstvom, da bo pošiljatev vročena v polnem iznosu.

Prodajamo parobrodne listke (šif karte), zastopamo vse parobrodne družbe: naš parobrodni oddelek vam pomaga nabaviti vse potrebne stvari.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVENUE CHICAGO

VOGAL 19th ULLICE ILLINOIS

Vložite svoje prihranke v to močno in varno banko.